

Verdienen aan waterveiligheid?

'Samen verdienen aan waterveiligheid' luidde de titel van het congres van het Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid op 12 april in Nieuwegein. Slechts een 50-tal mensen kwam af op dit congres, dat inmiddels al - telkens in een iets andere vorm - jarenlang georganiseerd wordt. De conclusies van de vorige editie (het belang van strategische innovaties, het weghalen van bestuurlijke grenzen, rekening houden met de betaalbaarheid van plannen en het benutten van de mogelijkheden die de waterketen biedt) zijn nog steeds relevant, aldus dagvoorzitter Peter van Rooy.

Chris Kuijpers (DG Ruimte en Water van het ministerie van Infrastructuur en Milieu) begon bescheiden.

Volgens hem staat het waterbeleid in Nederland enigszins los van de politieke werkelijkheid. "Buiten de watersector wordt alleen gesproken over de bestuurlijke drukte," verwijzend naar de telkens terugkerende discussie over het voortbestaan van de waterschappen als aparte overheidsorganisatie. Toch was Kuijpers tevreden. De inspanningen van de afgelopen decennia hebben geleid tot 'Ruimte voor de Rivier', de Maaswerken, plannen voor vernieuwing van de Afsluitdijk, hoogwaterbeschermingsprogramma's (het tweede is voor 80 procent gerealiseerd en het derde is in voorbereiding), een steeds betere toetsing van de waterkeringen, een nieuwe Deltacommissie met een Deltafonds (tot 2028 twaalf miljard euro) en een Deltaprogramma.

Voor de laatste zwakke plek langs de kust (de Hondsbossche Zeewering bij Petten) gaat de overheid een zandige oplossing kiezen, zo maakte Chris Kuijpers in Nieuwegein bekend. Dit betekent dat voor de dijk in zee ongeveer zeven miljoen kubieke meter zand gestort zal gaan worden om de golfslag te verminderen. De asfaltdijk steekt enigszins uit en verstoort daardoor het zandtransport langs de kust. De aansluiting op de duinen verslechtert hierdoor.

De aanleg van de Afsluitdijk.

Een overstroming van de A2 bij 's-Hertogenbosch zou momenteel enorme economische schade opleveren.

Volgens Chris Kuijpers zijn nieuwe veiligheidsnormen noodzakelijk. Nu wordt nog uitgegaan van de kans dat het water over een dijk slaat. Met de ruimtelijke inrichting achter de dijk en de waarde van wat daar aan gebouwen en infrastructuur staat en ligt, houdt de huidige normering nauwelijks rekening, evenals met de mogelijkheid dat de dijk zelf verzwakt kan raken. Wat volgens hem ook nodig is, is externe integratie van water. De interne integratie binnen de watersector loopt, maar samen-

werking tussen de sector, de overheid, de markt en kennisinstellingen vraagt nog heel wat tijd. Meerlaagsveiligheid wordt in dit kader steeds belangrijker. Hierin speelt de ruimtelijke ordening een grotere rol.

Verlaging kosten

Peter Glas, voorzitter van de Unie van Waterschappen, zat duidelijk in een verdedigende rol. Hij benadrukte dat steeds minder Nederlanders herinneringen hebben aan de watersnoodramp in 1953. Het huidige gevoel van veiligheid is volgens hem daarom bedriegelijk. Kan die waterveiligheid gekoppeld worden aan ruimtelijke opgaven en nieuwe verdienmodellen? De basis vormt de toetsing van de waterkering op haar weerstand tegen overstroming of bezwijking. "Maar we hebben ook te maken met de noodzaak van een kostenreductie van de hoogwaterprogramma's. De budgetten moeten we beter gaan benutten."

Volgens Glas gaat het bij nieuwe verdienmogelijkheden om vergaande samenwerking (publiek-privaat) tot en met de rol van private financiering in het beheer en onderhoud. Een andere vraag is volgens de Unie-voorzitter of met de dijk ook andere maatschappelijke opgaven te dienen zijn.

Omdat Nederlanders zich veilig voelen voor overstromingen, gaan steeds meer mensen in de lage delen van het land wonen. Daar wordt ook steeds meer geïnvesteerd. Het gevolg is dat een eventuele overstroming een onacceptabele schade zal aanrichten. "Geschat wordt dat de ramp van 1953 nu 100 tot 200 miljard euro schade zou aanrichten. De ontworpen

zou ook groter zijn dan in 1953 en de wederopbouw zal ook langer duren."

Glas stelt nog steeds de betrouwbaarheid van de keringen voorop. "Maar de tijd dat we konden zeggen 'blijf van de dijk' is wat mij betreft voorbij. We willen meedenken met wat er dan nog wél kan of hoe het ook anders kan."

Omdat in de toekomst de rivierafvoeren en het getij zullen veranderen (door zeespiegelstijging en menselijke ingrepen), zal de belasting op de waterkering in het algemeen toenemen. De omvang van de dijk zal moeten 'meegroeien' met deze ontwikkelingen. Er moet dus een zekere speelruimte voor die waterkeringen zijn. Aan de Hollandse en Zeeuwse kust is echter nu al te weinig ruimte beschikbaar. Dit geldt ook voor steden en dorpen langs de rivieren. Het kost de waterbeheerders steeds meer moeite om de primaire waterkering te vrijwaren van bebouwing. Aldus Peter Glas.

Woningen langs de Westeinderplas kregen het zwaar te verduren tijdens een storm in januari 2007.

Meer ruimte voor de IJssel bij Deventer (links de toekomstige situatie en rechts de huidige situatie).

De waterschappen willen desondanks meedenken over multifunctionele dijken. Koppeling van veiligheid aan andere doelen betekent volgens de Unie dan wel ook meebetalen. "Een euro uit het Deltafonds en een euro ergens anders vandaan levert wellicht drie of vier euro maatschappelijk rendement."

De waterschappen hebben op 2 april jl. de eerste twee innovatiecontracten getekend, voor deelname in de consortia 'Building with Nature' en 'Flood Control'.

De markt

Volgens Jan Bout van de Topsector Water is het aan de markt om met geld en ideeën te komen. "Veel Nederlanders in het westen van het land weten nog steeds niet dat ze onder NAP leven en werken. De kans op overstrooming moet in de planologie meegenomen worden. Adaptief bouwen, paalwoningen, terpen. Zal de eigen verantwoordelijkheid voor waterveiligheid een grotere rol gaan spelen? Kunnen we ons de kans op overstrooming nog wel blijven permitteren? Die vragen zijn niet nieuw, maar nu er minder geld voorhanden is en het klimaat verandert, zijn de omstandigheden wel anders dan bijvoorbeeld 20 jaar geleden."

Geld verdienen?

De markt wil zo weinig mogelijk normen. De markt wil geld verdienen. Bedrijven zeggen last te ondervinden van de verschillende visies van de verschillende ministeries en andere rijkdiensten. Ook het verschil tussen beleidsmensen en handhavers en uitvoerende ambtenaren speelt de markt parten. Samen met een overheid geld verdienen aan een project lijkt alleen mogelijk als alle partijen hun middelen bundelen en het eventuele risico gezamenlijk willen nemen. Tot die conclusie kwamen de meeste deelnemers aan de rondetafelgesprekken over concrete waterveiligheidsprojecten aan het einde van het congres in Nieuwegein.